

І.А. Ломачинська
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

РОЛЬ КОНВЕРГЕНЦІЇ ФІНАНСОВОГО ТА РЕАЛЬНОГО СЕКТОРІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В період 2005-2011 рр. показники економічного розвитку в Україні демонструють такі результати: випуск товарів та послуг (у ринкових цінах) збільшився на 192,3%, номінальний ВВП – на 198,2%, інвестиції в основний капітал – на 155,8%, обсяг роздрібного товарообороту – на 167,3%, обсяг продукції сільського господарства – на 167,8%, експорт – на 100,2%, імпорт – на 123,7%. За той же період номінальний дохід домогосподарств виріс на 228%, наявний – на 226,5%, середньомісячна заробітна платня працівників – на 226,6%, витрати населення на споживання – на 238,7%, заощадження – на 146,7%. В той же час, показники фінансового розвитку мають дещо відмінну тенденцію. Так, грошова база зросла на 189,9%, готівкові гроші в обігу – на 220,4 %, грошовий агрегат М3 на 253,0%, загальні депозити, залучені депозитними корпораціями – на 256,0%, депозити домогосподарств – на 315,1%, кредити, надані депозитними корпораціями (крім НБУ) – на 459,1%, кредити нефінансовим корпораціям – на 442,7%, кредити нефінансовим державним корпораціям – 798,9%, кредити домогосподарствам – 464,3%, обсяг випущених цінних паперів (крім акцій) резидентами нефінансовими корпораціями – на 844,9%, обсяг випущених акцій резидентами не фінансовими корпораціями – на 67,1%. [1]

Отже, динаміка основних макроекономічних й макрофінансових показників в Україні демонструє безперечне домінування розвитку фінансового сектору над реальним. В той же час, забезпечення стійкого економічного зростання можливо лише при ефективній взаємодії реального і фінансового секторів, а не їх конкуренції, як це спостерігається сьогодні. Таке явище можна пояснити відсутністю належних трансформацій, як в системі національного господарства, так і на фінансовому ринку. Крім того, фінансова інтеграція з міжнародними ринками, більш висока доходність фінансових інвестицій над реальними, високий рівень довгострокової невизначеності обумовлюють посилення самодостатності й спекулятивності фінансового сектору України. В результаті окремі функції фінансового сектору, зокрема управління ризиками економічної діяльності, забезпечення можливості кредитування економічно ефективних проектів, або не реалізуються, або реалізуються неефективно. А, отже, фінансовий сектор обмежує розвиток реального й відіграє стримуючу роль щодо забезпечення стійкого економічного зростання.

Враховуючи, що домінуючим у фінансовій системі України є банківський сектор, сутність конвергенції між фінансовим та реальним секторами слід

розглядати, перш за все, через сукупність економічних взаємозв'язків між комерційними банками та суб'єктами підприємницької діяльності у процесі перерозподілу грошових коштів, результатом якого є забезпечення безперервності суспільного відтворення. В контексті цього, реальний та банківський сектори пов'язані між собою системою кредитування та заощадження. Суб'єкти господарювання та домогосподарства за рахунок надлишкових грошових ресурсів (заощаджень) формують кредитну базу комерційних банків, яка, відповідно, виступає джерелом фінансового забезпечення зростання суб'єктів реального сектору.

Аналіз сутності функціональної взаємодії між комерційними банками і реальним сектором дозволяє виявити такі тенденції. По-перше, кредитна активність комерційних банків обумовлює адекватні зміни ділової активності суб'єктів господарювання. По-друге, покращення показників виробничої діяльності та рентабельності суб'єктів господарювання стимулюють зростання ефективності банківської діяльності завдяки зниженню кредитних ризиків, а, відповідно, й витрат на їх страхування й компенсацію, зменшення пролонгованої та безнадійної заборгованості. По-третє, системні позитивні зміни в обох секторах впливають на інтенсивне зростання рівня ВВП.

Незважаючи на позитивні зміни у розвитку взаємовідносин кредитування між банківськими установами та реальним сектором економіки України протягом останнього десятиріччя, низька частка кредитування капітальних інвестицій промислових підприємств, навіть у порівнянні з іншими країнами СНД, високі відсоткові ставки, короткотерміновість більшості позик та їх валютна складова свідчать про наявність значної відірваності фінансового сектору від потреб реального та орієнтацію на швидкий високий (спекулятивний) дохід. Враховуючи те, що кількісні зрушення окремих показників банківського сектору не завжди корелюють зі зрушеннями показників реального сектору, вкрай важливим є формування нових засад макроекономічної політики, направленої на активізацію інвестиційного процесу оновлення основних фондів реального сектору. Це потребує оптимізації інтегруючих взаємозв'язків реального й фінансового секторів на основі концепції, що фінансовий сектор існує тільки за рахунок реального сектору економіки, оскільки доходність фінансових активів забезпечується прибутком, отриманим унаслідок продуктивного використання залученого на фінансовому ринку грошового капіталу.

Отже, з метою підвищення ефективності взаємодії реального і банківського секторів економіки України, макроекономічна політика держави має спрямовуватися на: активізацію інвестиційного процесу оновлення основних фондів реального сектору; обмеження валютного кредитування, окрім випадків, коли валютні кредити використовують для імпорту сучасного високотехнологічного обладнання для оновлення виробничих потужностей; трансформації структури банківських кредитів щодо зростання інвестиційного, довгострокового кредитування; підвищення курсу національної грошової

одиниці при адекватних заходах стримування споживчого імпорту та заохочення реального сектору до інноваційного інвестування.

Разом з тим, подальший розвиток фінансового сектору потребує, по-перше, реструктуризації, направленої на його оптимізацію у перехідний період та забезпечення відносно рівномірного розвитку окремих складових; по-друге, поступове організаційне та інституційне вдосконалення структурних співвідношень між окремими сферами і ланками фінансової системи; по-третє, докорінну реструктуризацію структури фінансування підприємництва; по-четверте, оптимізацію структури фінансового ринку на основі відповідного пропорційного розвитку усіх його сегментів, підвищення інформаційної відкритості; по-п'яте, реструктуризацію системи державних фінансів; по-шосте, удосконалення форм і методів фінансової діяльності суб'єктів господарювання та держави; по-сьоме, створення дієздатної та надійної системи фінансових органів та інституцій.

Отже, ключовими заходами щодо подальшого розвитку фінансового сектору повинно стати: підвищення ефективності державного регулювання та посилення уніфікації регуляторних і наглядових вимог; реформування системи державного нагляду шляхом його відокремлення від регуляторних функцій і впровадження пруденційного нагляду в усіх сегментах фінансового ринку; забезпечення переходу від екстенсивних до інтенсивних форм розвитку фінансового ринку; консолідація ринку; створення умов для поступового підвищення рівня капіталізації банківських і небанківських інститутів, обсягу фінансових операцій на організованому фінансовому ринку, а також забезпечення їхньої надійності та платоспроможності; відновлення довіри до фінансових установ з метою залучення заощаджень домогосподарств, підвищення рівня організованої фінансової активності суб'єктів господарювання. населення; забезпечення достатнього рівня інформаційної прозорості й ефективності фінансових ринків.

Список використаної літератури

1. Луцішин З. Формування глобальної фінансової архітектури світового господарства: Автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». – К., 2003. – 40 с.
2. Розраховано на основі даних: Статистичний бюлетень. – 2012. – квітень [Електронне видання]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897